

“Təsdiq edirəm”

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e :

 dos Z.İ.Məmmədov

“ 12 “ sentyabr ” 2025-ci il.

Fənn sillabusu

İxtisas: 050701– Aqronomluq

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Yem bitkiləri (Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi 17.12.2010-ci il tarixli 1648 sayılı əmri ilə fənn proqramı kimi təsdiq edilmişdir.

Kodu: İPF-B21

Tədris ili: I (2025-2026)

Semestr: I(Payız)

Tədris yükü: Cəmi – 30 saat. Auditoriyadan kənar -20 saat. Auditoriya saati – 10 (5 saat mühazirə, 5 saat laboratoriya)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3

Auditoriya № 109

Saat: IV gün 2-ci saat mühazirə və V gün 1-ci saat laboratoriya.

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Vəliyev Ədalət Əbülqasım oğlu

Məsləhət günləri və saati: III gün, saat 12⁰⁰-14⁰⁰

E-mail ünvanı: lankaranbts@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Ağayev H. C. və b. Aqronomun məlumat kitabı., Bakı, 1989, 239 s.
2. Azərbaycan Respublikasında möhkəm və sabit yem bazasının yaradılması yolları. Bunejmat və doktor M. Səlimin razılığı ilə çap olunmuşdur. Bakı, 2001
3. Azərbaycanın biçənək və otlaqlarının yem bitkiləri. II cild. Azərb. SSR EA nəşriyyatı. Bakı, 1969, 165 s.
4. AzNİİKLİP - 495 xaşa sortu. Bakı, 2007
5. Bağırov Q. H. Azərbaycanın dağlıq və dağətəyi rayonlarında xaşa və yonca becərilməsinə dair tövsiyələr. Bakı, 1976
6. Behbudov H. Ə. Azərbaycanın yemçilik təsərrüfatı, Bakı, 1991, 230 s.
7. Behbudov H. Ə. Qiymətli yem bitkisi. Bakı, 1976
8. Behbudov H.Ə. Yemçilik, Bakı, Azər.döv.nəşr. 1971, 163 s.
9. Cəfərov M. İ. və b. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin becərilmə və yığılma texnologiyası, Bakı, 2000, 264 s.
10. Çoxillik otlardan yüksək quru ot və toxum məhsulu yetişdirək. Bakı, Azərnəşr, 1954, 32 s.
11. Əliyev Ç. Ə., İbrahimov Ə. K., Məmmədov T. H. Azərbaycan SSR-də yem bitkilərinin becərilməsi, Bakı, 1982.
12. Əliyev Ç. S., Zeynalov R.N., Qasımov H. Y. Torpaq münbitliyinin yaxşılaşdırılması üçün yonca bitkisinin elmi əsaslarla becərilməsi. Aqrokimya jurnalı, ATC-nin III qurultayının materialları. Bakı, Elm, 2011

13. Əliyev S. C. və baş. Təbii yem sahələri, onların sinifləşdirilməsi və zonalara bölünməsi. Gəncə, 1990. 75 s.
14. Hacıyev V. M. Mədəni otlaqlar və biçənəklər. Bakı, Azərneşr, 1980, 56 s.
15. Xudiyev A. P. Yem bitkilərinin kövşənlikdə əkilməsi., Bakı, 1987, 63 s.
16. Quliyev Ə. M., Hüseynov S. B. Yonca, Bakı, 1986, 76 s.
17. Məmmədov A. İ. Xaşa əkini. Bakı, 1968
18. Məmmədov A. Yem bitkilərinin toxumçuluğu. Bakı, 1978
19. Məmmədov T. H. Azərbaycanda paxlalı yem bitkiləri, Bakı, 1964, 160 s.
20. Məmmədov T. H. Yem istehsalının artırılması və keyfiyyətinin yüksəldilməsi yolları. Bakı, Azərneşr, 1979, 57 s.
21. Sadıqov İ. M., Məmmədov T. H., Novruzova O. İ., Hüseynov A. K. Azərbaycanda xaşa bitkisinin becərilməsinə dair tövsiyələr. Bakı, 1993
22. Səttarov C. X. Xasa bitkisindən yüksək və keyfiyyətli otun hazırlanması texnologiyasına dair tövsiyələr. Bakı, 2004
23. Абрамов О. О. Влияние инокуляции семян козлятника восточного на рост и развитие растений в Лесостепи Украины // Бюлл. института с.-х. микробиологии, 1999. № 4. с. 35-
24. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.).
24. İnternet resursları

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən _ Yem bitkiləri fənnlərinin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənnlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Yem bitkilərinin fənninin tədrisində məqsəd kənd təsərrüfatında heyvandarlıq sahəsinin inkişaf etdirilməsi, kənd təsərrüfatı heyvanlarının qida və yemlə təmin etdirilməsi üçün yem bitkilərinin öyrənilməsidir. Bu məqsədlə yem bitkilərinin botaniki təsvirinin, yayılması və əhəmiyyətinin, bioloji xüsusiyyətlərinin, əkin və səpin qaydalarının, əkinlərə qulluq işlərinin, yığım texnologiyasının, yem bitkilərinin qidalılıq dəyərinin, tərkibindəki qida maddələrinin miqdarının öyrənilməsi zəruridir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuanın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuanın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı. Mühazirə 5 saat, laboratoriya 5 saat.Cəmi 10 saat

№	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Mühazirə	Tarix
1	Mövzu: Giriş. Birillik taxıl otları. Sudan otu. Birillik qaramuq Plan: 1. Sudan otunun əhəmiyyəti 2. Sudan otunun botaniki təsviri 3. Sudan otunun bioloji xüsusiyyətləri 4. Sudan otunun növbəli əkində yeri 5. Sudan otunun qulluq işləri və gübrələmə sistemi 6. Sudan otu əkini üçün torpağın becərilməsi 7. Sudan otu toxumlarının səpinə hazırlanması və səpini 8. Birillik qaramuqun əhəmiyyəti 9. Birillik qaramuqun botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 10. Birillik qaramuqun becərilmə texnologiyası Mənbə: [2.7.9.11.24]	2	
2	Mövzu: Afrika darısı. Çoxillik taxıl otları. Çəmən pişikquyruğu . Plan: 1. Afrika darısının əhəmiyyəti və yayılması 2. Afrika darısının botaniki təsviri 3. Afrika darısının bioloji xüsusiyyətləri 4. Afrika darısının növbəli əkində yeri 5. Afrika darısının səpini, əkinə qulluq və yığılı 6. Çəmən pişikquyruğunun əhəmiyyəti 7. Çəmən pişikquyruğunun botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 8. Çəmən pişikquyruğunun növbəli əkində yeri və becərilmə texnologiyası 9. Çəmən pişikquyruğunun səpini və məhsul yığılı Mənbə: [1.7.10.18.24]	2	
3	Mövzu: Çoxillik paxlalı otlar. Yonca Plan: 1. Yoncanın əhəmiyyəti və tarixi. 2. Yoncanın botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 3. Yoncanın növbəli əkində yeri və torpaq becərmələri 4. Yonca bitkisi üçün torpağın səpinə hazırlanması, səpin müddəti, üsulu və norması. 5. Yonca bitkisinin qulluq işləri və gübrələnməsi 6. Yonca biçiminin xüsusiyyətləri 7. Yoncanın xəstəlik və zərərvericiləri Mənbə: [2.4.7.12.24]	1	
	Cəmi:	5	

Laboratoriya – praktiki məşğələlər.

No	Keçirilən laboratoriya işlərinin mövzuları..	Laboratoriya	Tarix
1.	Mövzu 1: Sudan otunun becərmə texnologiyası	2	
2.	Mövzu 2: Çəmən pişikquyruğu səpini üçün torpağın hazırlanması	2	
3.	Mövzu 3: Yonca toxumlarının səpinə hazırlanması	1	
	Cəmi:	5	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

“Yem bitkiləri” fənninin tədrisində məqsəd kənd təsərrüfatında heyvandarlıq sahəsinin inkişaf etdirilməsi, kənd təsərrüfatı heyvanlarının qida və yemlə təmin etdirilməsi üçün yem bitkilərinin öyrənilməsidir. Bu məqsədlə yem bitkilərinin botaniki təsvirinin, yayılması və əhəmiyyətinin, bioloji xüsusiyyətlərinin, əkin və səpin qaydalarının, əkinlərə qulluq işlərinin, yığım texnologiyasının, yem bitkilərinin qidalılıq dəyərinin, tərkibindəki qida maddələrinin miqdarının öyrənilməsi zəruridir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

1. Tarla yem bitkilərinin əhəmiyyəti, botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri, yayılması və məhsuldarlığını müəyyən etməyi bacarmaq.
2. Birillik taxıl yem bitkilərinin əhəmiyyəti, əkinlərdə istifadə edilməsi, bioloji xüsusiyyətləri, növbəli əkində yeri, torpağın becərməsi, gübrələmə. Səpin, qulluq işləri və məhsulun tədarük edilməsini bacarmaq.
3. Birillik paxlalı yem bitkilərinin əhəmiyyəti, bioloji xüsusiyyətləri, becərmə texnologiyasının xüsusiyyətlərini bilmək.
4. Çoxillik paxlalı tarla yem bitkilərinin qarışıq və sıxlaşdırılmış əkinlərdən istifadə edilməsi, onların əhəmiyyəti, yem bazasının gücləndirilməsində rolunu bilmək.
5. Yemçilikdə becərilən tarla bitkilərinin qarışıq və sıxlaşdırılmış əkinlərdən istifadə edilməsi, onların əhəmiyyəti, yem bazasının gücləndirilməsində rolunu mənimsəmək.
6. Kökümeyvəli və köküyumrulu tarla bitkilərinin yem məqsədi ilə becərmə texnologiyası bacarıqlarına yiyələnmək.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi.

XIV. I Kollektiv suallar

1. Sudan otunun əhəmiyyəti
2. Yoncanın əhəmiyyəti və tarixi
3. Yonca bitkisi üçün torpağın səpinə hazırlanması
4. Sudan otu toxumlarının səpinə hazırlanması və səpini
5. Birillik qaramuqun becərmə texnologiyası
6. Afrika darısının səpini, əkinə qulluq və yığını
7. Çəmənpişikquyruğunun növbəli əkində yeri və becərmə texnologiyası
8. Sudan otunun botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
9. Afrika darısının botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
10. Yoncanın botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

XV. İmtahan sualları:

--blok 1 --

1. Sudan otunun əhəmiyyəti
2. Sudan otunun botaniki təsviri
3. Sudan otunun bioloji xüsusiyyətləri
4. Sudan otunun növbəli əkində yeri
5. Sudan otunun qulluq işləri və gübrələmə sistemi

--blok 2 --

6. Sudan otu əkinin üçün torpağın becərilməsi
7. Sudan otu toxumlarının səpinə hazırlanması və səpini
8. Birillik qaramuqun əhəmiyyəti
9. Birillik qaramuqun botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
10. Birillik qaramuqun becərilmə texnologiyası

--blok 3 --

11. Afrika darısının əhəmiyyəti və yayılması
12. Afrika darısının bioloji xüsusiyyətləri
13. Afrika darısının növbəli əkində yeri
14. Afrika darısının səpini, əkinə qulluq və yığılı
15. Çəmən pişikquyruğunun əhəmiyyəti

--blok 4 --

16. Çəmən pişikquyruğunun botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
17. Çəmən pişikquyruğunun növbəli əkində yeri və becərilmə texnologiyası
18. Çəmən pişikquyruğunun səpini və məhsul yığılı
19. Yoncanın əhəmiyyəti və tarixi.
20. Yoncanın botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

--blok 5 --

21. Yoncanın növbəli əkində yeri və torpaq becərmələri
22. Yonca bitkisi üçün torpağın səpinə hazırlanması, səpin müddəti, üsulu və norması.
23. Yonca bitkisinin qulluq işləri və gübrələnməsi
24. Yonca biçiminin xüsusiyyətləri
25. Yoncanın xəstəlik və zərərvericiləri

“Yem bitkiləri” fənninin sillabusu **050701** – “Aqronomluq” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar fənlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (“12” Sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi: **Ə.Ə.Vəliyev**

Kafedra müdiri: **dos.İ.C.Kərimov**